

65. MAJ – JUNI 1985: TILL ARKTIS – LEDER SVENSK DELEGATION TILL GRÖNLAND – REGIONALT SAMARBETE ARKTIS – FÖRESLÅR BILDANDET AV NORDISKT POLARRÅD

28 maj tisdag (till Köpenhamn – möte Grönlandsministeriet)

Kl 13.15 SK 437 från Landvetter med landning i Köpenhamn 13.45. Taxi till Grönlandministeriet. Kl 15.00 blev mottagna av Grönlandsministern Tom Høyem. Tack för senast i Tarfala. Vi betonar båda: viktigt med regionalt samarbete i Arktis. Genomgång med Gunnar Marteus, chef 1:a kontoret i ministeriet, Sven Adsersen, Peter Brückner från danska UD och Hans Henrik Bruhn, chef kontoret för säkerhetspolitik. Genomgång intern politik, selvstyrelseloven, forskning, fiske, gränser, nordiskt samarbete mm. Fick info om Grönland. N-U Allard ringde från UD angående svaret från Nya Zeeland om forskningssamarbete Antarktisk. Bra, nu formar vi samarbete båda polerna. Middag Tivoli med svenska deltagarna Anders Karlquist, Desiree Edmar, Jan Prawitz och Bertil Roth (Hägerhäll Jordbruk återbud i sista sekund).

29 maj onsdag Köpenhamn till Søndre Strømfjord, Grönland)

Kl 10.30 avgång SK 291, en DC 8, upp mot Bergen, över Atlanten, norr Island med ankomst Søndre Strømfjord kl 10.35 grönländsk tid. Fyra timmars flygtid. Lång bana Søndre Strøm över 3 km, används av NATO-flyget. Mottogs på basen av amerikanske Air Base Commander och danske Liasion officer. Skrev telex till ambassaden Wellington om samarbetet med Nya Zeeland angående Antarktisk. Talade med Rigsombudsmannen på Grönland Pedersen och Sten Malmqvist. Lunch med Peter Brückner, som är med som danska UD:s representant, Adsersen från Grönlandministeriet, Erik Tygeson, departementschef ekonomisk avdelningen danska UD, Lars Chemnitz, Grönlandskonsulent i danska UD, Lars Västerbäck, Hjemmestyrets representant i Köpenhamn. Intressanta samtal om utvecklingen i Grönland och möjligheterna regionalt samarbete. Briefing Air Support Base av den amerikanske översten. Rundtur basen Søndre Strøm med utfärd till hamnen samt till SRI (Stanford Research Institute) Incoherent Scatter Radar Station, som sysslar med jonosfärs- och norrskenforskning (samråd EISCAT). På kvällen långt samtal med Brückner, Adsersen, Edmar, Prawitz om nordiska samarbetsprojekt och ökat regionalt arktiskt samarbete. Viktigt om detta kunde slå igenom: kanske något "Nordiskt polarråd". Ljust till sent på natten. Är nu vid polcirkeln. Inget om min Moskvaresa ännu.

30 maj torsdag (Søndre Strømfjord till Thule)

Vaknade tidigt i Søndre Strømfjord och skrev en del brev och vykort från Grönland till en massa människor. Rolig poststämpel, liksom från Antarktisk. Reste med buss till den amerikanska basen och checkade in baggaget till Thule. Ingen vet när planet kommer. Tid finns inte på Grönland. Sände telexet om samarbetet Nya Zeeland avseende Antarktisk på postkontoret direkt till UD. Talade åter med Brückner och Desiree Edmar om samarbete i polarfrågor. Väntade på planet. Gick in i KGH-handelsbod, där alls finns. Äntligen incheckning. Avg 15.30 med MAC US Airforce C-141 Globemaster. Fick sitta på tredjepilotens plats under flygningen. Att se Grönland på detta sätt magnifikt! Ank Thule Airbase 16.50. Flygtid 1 tim 50 min. Mött på plattan av US Air Base Commander Ronald Susi och Danish Liasion Officer Henry Bruun de Neergard. Installerades i basens Royal suite. Inte dumt. Genomgång basen med Colonel Susi och de Neergard. Gick igenom (basens) uppgifter: Distant Early

Warning Radar för anti-ballistiska missiler ICBM's. Radarinfo länkas in till kommandot i Colorado. Ingen täckning för lågtflygande objekt typ kryssningsmissiler, dessa tas av en radarkedja mer söderöver. Frågade om lågtäckningen – tornradar, 60-tals-system, ingen combat function, kan ej ens försvara basen. Inga flygaktiviteter pågår i Arktis luftrum efter slutet 60-talet. Kränkning av Grönlands luftrum kan ej åtgärdas (!). Ingen militär övervakning av Arktis! Intressanta och ganska oväntade uppgifter. Trodde de var till tänderna rustade. Strategiska flyget leds från annat håll. Jag berättade om svensk polarforskning och samarbetsidéer. Överste Susi bjöd på Top of the World Club i Thule. Midnattsolen uppe.

31 maj fredag (Thule till V Qaanaaq norr om Thule – nordiskt samarbete)

kl 08.00 helikopter från Thule över Greenville-fjorden till Qaanaaq norr om Thule. Eskimåby med ca 500 invånare. Fin färd dit tvärsöver Steensbyland, mottagna av vice borgmästaren Ole Qujaukitsoq och kommundirektören Jörn Bysing. Överlämnade gåva till dem. Promenad i Qaanaaq. Fantastiskt väder och fina vyer. Besökte eskimå-fångstmän. Vilken överlevnadsförmåga! Lämnade byn vid 13-tiden. Via Hvalsundet mot Kap Radcliff, Kap Perry, Both Sound till Morioussaq. Gick av och besåg eskimåbyn. Till Thule Air Base och lunch Top of the World Club. Därefter utfärd till BMEW-radar kedjan (Ballistic Missile Early Warning) där två stora antenner finns och som byggs ut modernt. Vilken skapelse – dårskap! Tar bara ICBM:s och vilken nytta har de då av dessa? Såg även de gamla NIKE-batterierna från 60-talet att försvara basen med. Stålskelett från det mycket kalla kriget! Vilka satsningar! Nu värdelösa! Till Dundas by intill kedjan, där befolkningen tvångsflyttades till Qaanaaq (när kedjorna skulle byggas). Såg inlandsisen på håll. Framträdde i Thule Air base radio tillsammans med Peter Brückner och talade om svensk polarforskning och nordiskt samarbete. Var ganska roligt. Middag på TOW-club med de Neergard och hans fru. Talade med Brückner om värdet av besöket. Qaanaaq en upplevelse, men hur upplever danskarna det? Svenskt intrång i deras domäner? Tror inte det! De tar det som en svensk gest och invit om regionalt samarbete.

1 juni lördag (Thule till Søndre Strøm och till Godthåb, mottagna av Rigsombudsmannen)

Avresa 09.35 med C-141 MAC från Thule. Satt med i cockpit och pratade med piloten som var reservare som flög för Eastern. Sväng runt Strømfjorden och landade i Søndre Strøm kl 11.15. Avgång med Grønlandsflyg GL 275 kl 16.20 med ankomst Godthåb kl 17.15. Mottagna av Bruno Jensen hos Rigsombudsmannen. Färd till danska marinens kustvakt med besök i en vaktkutter. Talade om fiskeriinspektionen mm Östgrønland och Västgrønland, det senare endast tre kuttrar kvar. Till Hotell Grønland. Middag med Brückner, danska UD, Adersen och Ann Ruben från Grønlandsministeriet. Hur organiserar vi det regionala samarbetet i Arktis? Ett gemensamt råd? Promenad med Adersen efter middagen i byn. Animositet mellan grönländare och danskar tydligen. Spänt förhållande. Satt och talade med Bertil. När hör vi från ryssarna om sonderingsresan till Moskva?

2 juni söndag (Godthåb, Grønland, utfärd till Qoorqut)

Den grönländska huvudstaden ger på något sätt ett storstadsintryck efter alla små eskimåbyar. Ordning och reda och snyggt allting. Kallt och blåsigt, man känner att man är på Grønland, men värmebölja i Sverige. Till Rigsombudsmannens kutter H J Rink kl 08.00 för tur i Godthåbsfjorden, tre timmars gång in till Qoorqut, gammal vikingaplatz längst in. Omgiven av hög fjäll, men vackert och gräs och bäckar. Man

förstod här att Erik den röde kallade det för Grönland. Gammal fårfarm numera hotell. Promenad ut på vidden, fotade mycket. Talade med olika personer om vår polarpolitik och nordiskt samarbete. Fint väder och sol när vi kom in, men molnigt och kallt i Godthåb. Fiskade, jag fick samtidigt en rödfisk och en torsk. Båttur åter i tre timmar, blev sämre väder igen. Till Godthåb vid 18-tiden. Underbar upplevelse. Middag med hela delegationen. Talade med Brückner om Grönlands framtid. Informerade honom – och danska UD – om vad som händer för vår del i Östersjön.

3 juni måndag (Godthåb, Grönland, möte med ICC /Inuit Circumpolar Conference/ - möte med landstingsformand Jonathan Motzfeldt – telefon med Jan Eliasson om besöket i Moskva)

Talade på telefon med Jan Eliasson. Ännu inget från Moskva om Östersjöfrågan. Borde komma snart nu, över en vecka. Ambassadör Pankin tillbaka. Kl 10.30 möte med ICC (Inuit Circumpolar Conference) med presidenten Hans Pavia Rosing. Genomgång inuit-samarbete mellan inuiterna i Kanada, Grönland, Alaska, även inviter till ryska arktis-inuiter. Arctic Environmental Strategy, vilket låter mycket intressant och sammanfaller med svenskt tänkande om Arktisk politik. Inledde med översikt över den svenska strategin polarområdena. Vilka organ vill ICC "spela med"? Man vill helst "sparka på" de nordiska regeringarna och USA och Canada. Detta är ett starkt argument för att de nordiska regeringarna skall agera. Kl 11.30 besök Grönlands Landsting. Möte med landstingsformand Jonathan Motzfeldt. Inledde med en översikt över svensk polarsamordning och polarforskning. Han talade om "lösryckningen" från Danmark ("nu mer normal samtalston") och vikten av arktisk forskning, bättre samarbete med Norden, även med Norge och Sverige. Han kände Valter Schytt, sade han. Vi berättade om de svenska polarsatsningarna och svensk medverkan på Grönland (Dansgaardprojektet). Gick mycket bra, även om våra danska vänner tydligen var bekymrade över balansen. Men vi måste ha kontakt direkt med Hjemmestyret då de danska banden med tiden blir allt svagare. Överlämnade present. Lyckat möte, tyckte alla. Lunch med Brückner, Adsersen och Roth, talade om nordiskt möte Antarktis och Arktis. Nu äntligen har vi kommit in på nordisk samordning! Övervarade session i Grönlands landsting. Blev officiellt hälsade välkomna på grönländsk och dansk. Landsmuseet. Såg på 1400-talsmumierna. Middag hotellet given av mig för Rigsombudsmannen Jensen med fru, kontorchef (?) med fru, professor Pedersen med fru, Hans Pavia Rosing med fru plus svenska delegationen. Mycket lyckad middag, säkert den första officiella svenska middagen på Grönland?

4 juni tisdag (Godthåb, Grönland, besök Inuit-Institutet – mitt paper om ett Nordiskt Polarråd)

Till Inuit-Institutet professor Robert Pedersen och Carl Christian Olsen. Genomgång av Inuit-Institutets verksamhet. Är del av Köpenhamns universitet, institutionen för eskimologi. Man kan läsa vissa delar av utbildningen här, språk, kultur, religionshistoria, arkeologi mm. Tillkom 1974 genom beslut av Landstinget. 2 års studier. Talade om vikten av ökad förståelse mellan de nordiska länderna. Stipendiemöjligheter är tänkbara. Diskuterade religionshistoria, äktenskaps- och arvsrätt, som ändrades med Hans Egedes ankomst på 1700-talet. Talade om Comité d'Arctique, som de har problem med i form av Louis Reys person (sic!). Jag informerade prof Pedersen om möjliga nordiska samarbetsmöjligheter. Lunch av prof Pedersen Godthåb hotell. Massor av mat! Lämna mina polarböcker- och artiklar till dem som gåva. Gick sedan i affärer, bokhandeln, souvenirer mm. Köpte en bok om

slädpatrullen Sirius, som är ett viktigt element i Danmarks upprätthållande av suveräniteten över Grönland. Skrev ett papper om Nordiska samarbetsplaner – 6 sidor, där vi väcker idén om ökat nordiskt polarsamarbete, kanske någon form av Nordiskt Polarråd. Vilka möjligheter finns? Atmosfären kan vara gynnsam för detta nu. Sovjetiska misstänksamheten bedarrar. Ökat regionalt samarbete vore förtroende skapande i Arktisområdet, för att tala i ESK-termer. Åt med de övriga i hotellets matsal. Delade ut "papperet" som "food for thoughts" till Brückner och Adersen. Köpenhamnsmöte troligt för att diskutera vidare. Skall upp tidigt imorgon. Nu är detta besök över. En verklig upplevelse!

5 juni onsdag (Godthåb, till till Søndre Strøm, till Köpenhamn, till Stockholm)

Väckt vid 5-tiden. Det regnar och blåser enormt. Ut till flygplatsen 6.30 med taxi. Fruktsvärd storm. Allt rör sig. Man kan inte gärna flyga nu. Väntade på att stormen skulle bedarra. Kl 10.00 GL 262 startade, svårt blåst, bara ca 100 meters startsträcka med denna Dash 7. Upp därefter lugnt. Till Søndre Strøm kl 10.50. Avgång med SAS inrikes SK 292 kl 12.50, blåsig men efter hand bättre. Utöver Östgrönland, norr om Island och norr om Färöarna mot Stavanger och Köpenhamn, ankom dit 21.00. I anledning av min namnsdag bjöd delegationen på champagne. Avgång med SK 420 kl 22.20 med ankomst Arlanda 23.15. Taxi hem. Svårt att somna efter denna omtumlande upplevelse. Men väldigt viktigt för att forma samarbetet i Arktis. Nordiskt polarråd! Nu Moskva nästa om Vita zonen.